

Metsän, virran ja kodin henkiä

Venäläiset talonpojat tunsivat pelonsekaista kunnioitusta metsää kohtaan ja mitä urhoollisimmatkin miehet karttoivat menemästä sinne tai kulkemasta sen liki öiseen aikaan. Tietenkin suuressa aarnimetsässä, jossa ei juuri teitä ollut, oli luontaisia vaaroja. Yksin kulkeva öinen matkamies saattoi helposti eksyä ja suistua rotkoon tai suohon, kuolla nälkään tai joutua villieläinten raatelemaksi. Hän saattoi myös joutua silmäkkäin metsän henkien, lešiiden, kanssa.

Ulkonäöltään leši oli ihan kuin vanha ukko, mutta suunnattoman kurttuinen ja ruokkoamaton, takkutukkainen ja pitkäpartainen, ja iho sillä oli karkea kuin kaarna. Sillä oli omituiset silmät, kalvaat ja ulkonevat, ja se oli kiireestä kantapäähän tiuhan karvan peittämä. Joskus se esiintyi sarvipäisenä ja pukinsorkkaisena.

Leši ilmestyi ja katosi aina yhtä äkillisesti ja se saattoi muuttaa muotoaan ja kokoaan tahtonsa mukaan. Joskus se pieneni niin vähäpätöiseksi, että saattoi kätkeytyä ruohonlehden taakse, joskus taas hipoi puunlatvoja jättiläisen tavoin. Se saattoi muuttaa itsensä miksi tahansa metsän eläimeksi tai linnuksi, varsinkin karhuksi tai sudeksi, jotka olivat sen erityissuojeluksessa.

Ne, jotka työnsä takia joutuivat paljon oleskelemaan metsässä, kohtasivat mitä todennäköisimmin lešiin. Metsätäjillä ja linnustajilla, puita kaatavilla talonpojilla ja karjapaimenilla, jotka paimensivat karjaansa metsäaukeilla, oli kerrottavanaan monia tarinoita. Koska leši vallitsi metsää ja kaikkea siihen kuuluvaa, metsästä elantonsa saavat ihmiset koettivat pitää sen ystävällisenä ja suopeana uhraamalla sille munia ja pannukakkuja. Kerrottiin jopa, että paimenet tekivät lešiin kanssa sopimuksia suojellakseen karjaa eksymiseltä.

Muuan talonpoika raivasi pientilan syrjäiselle maaseudulle. Kerran muuan ohi kulkeva matkamies pyysi häneltä yösjää. Talonpoika toivotti tulijan tervetulleeksi, tarjosi tälle hyvän aterian ja vuoteen ja kieltäytyi seuraavana aamuna ottamasta vastaan miehen tarjoamaa maksua.

”Kuulin, että sinulla on huolia karjasi kanssa”, sanoi mat-

kamies. ”Koska tilasi on joka puolelta metsän ympäröimä, karja joutuu usein eksyksiin tai villieläinten raatelemaksi. Kiitokseksi vieraanvaraisuudestasi minä lähetän jonkun auttamaan sinua karjasi paimentamisessa. Sinun tarvitsee vain päästää karja tanhualta aamuisin, ja iltaisin se palaa itsestään. Mutta kun olet päästänyt karjan lähtemään, karta visusti milloinkaan lähtemästä sen perään katsomaan mitä tapahtuu.”

Kaikki sujui aivan niin kuin matkamies oli sanonut. Joka ilta lehmät tulivat takaisin itsestään, kiiltävinä, pulskina ja tihkuen hyvää maitoa. Tätä jatkui kolme vuotta, kunnes talonpojan uteliaisuus voitti ja hän päätti itse tarkistaa, mitä oikein tapahtui. Hän löysi karjansa laiduntamasta niityn pohjukassa. Lähellä, nojaten raskaasti sauvaansa seisoskeli vanha eukko pää painuksissa. Puolinukuksissa hän huojahteli puolelta toiselle.

”Kävisit vähäksi aikaa pitkäksesi, mummoseni”, talonpoika sanoi tarttuen eukkoa käsi-varresta. Hänen puhuessaan eukko huojui yhä hitaammin kunnes seisoj lopulta aivan hiljaa. Sitten hän katosi.

Mies meni kotiinsa, ja siitä pitäen hänen karjansa ei enää tullut itsestään kotiin. Vanha eukko oli ollut lešiin apulainen, ja talonpoika oli asioiden kulkuun puuttumalla rikkonut sanansa.

Lešiin suosimia kepposia oli ryöstää kastamattomia tai kaitsematta jätettyjä vauvoja. Se saattoi myös johdattaa ihmisiä harhaan, niin että nämä eksyivät toivottomasti metsän syvyyksiin. Pienten metsäkylien lapset olivat erityisessä vaarassa lähtiessään ongelle tai poimimaan pähkinöitä, marjoja tai sieniä.

Oli muuan nuori räätäli, joka kulki kylästä kylään töitä etsimässä. Kuljettuaan kauan ilman ainuttakaan työtarjousta hän vaipui epätoivoon.

”Pyytäisipä itse leši minua ompelemaan jotakin, niin kyllä suostuisin”, hän huokaili. Vielä puhuessaan hän näki miehen tulevan vastaan. Hänen kerrottuaan, miksi hän oli niin allapäin, vieras virkkoi: ”Jos tulet minun talooni, saat tehdäksesi minulle lampaannahkavällyt.”

Räätäli ilahui ja suostui.

He kulkivat pitkin kapeata polkua kunnes tulivat laaksoon, jossa oli iso talo. Muukalainen meni sisään ja hänen vanha vaimonsa tuli ulos vierasta tervehtimään. Kuultuaan että tämän oli määrä ommella vällyt hän sanoi: ”Olekin tarkka ja tee hyvää työtä. Meillä on viime aikoina ollut talossa monia räätäleitä,

eikä kukaan heistä ole osannut kunnolla asiansa. Kun mieheni tuo nahat, pidä visusti huoli, ettet leikkaa ainuttakaan palasta pois, et ainakaan koipinahkoja.”

Saatuaan ison pinon nahkoja eteensä räätäli aloitti työnsä. Hän asetteli kaikki taljat lattialle ja sovitteli ne tarkoin yhteen, niin ettei hänen tarvinnut leikata yhtään palasta pois. Kun mies näki valmiit vällyt, hän oli tyytyväinen ja pyysi räätäliä tekemään hänen pienelle pojalleen lammasnahkaturkin ja siihen sopivat rukaset ja lakin. Jälleen työ onnistui, ja räätäli sai paljon muitakin töitä tehdäkseen.

Useita kuukausia oli kulunut räätälin laskujen mukaan, kun vanha vaimo sanoi hänelle: ”Piakkoin mieheni tahtoo maksaa sinulle. Kun hän kysyy, paljonko on sinulle velkaa, älä nimeä mitään summaa vaan sano: »Itsepähän tiedät, minkä arvoista työni on ollut.»”

Räätäli teki neuvon mukaan, ja mies meni heti taloonsa ja palasi mukanaan kaunis, komeapukuinen nuori tyttö. ”Annan sinulle vaimon”, hän sanoi räätälille, ”ja myötäjaisiksi saat hienon hevostroikan ja viisikymmentä ruplaa kaupanpäälliseksi.” Hänen puhuessaan ravasi esiin kolme hevosta, joilla oli hopeasuitset ja aisoissa helisevät hopeakellot ja ne vetivät koreita vaunuja.

Kun nuori räätäli saapui kotikyläänsä, hänen isänsä oli ihmeissään hänet nähdessään, sillä poika oli viipynyt poissa kolme vuotta. Ivan esitteli morsiamensa, ja häävalmisteluihin ryhdyttiin.

Seuraavana päivänä nuoripari meni kirkkoon. Papin pitäessä jumalanpalvelusta kyläläiset kerääntyivät ihailemaan räätälin komeita hevosia, jotka oli sidottu kirkon ulkopuolelle.

”Minä tunnen nuo hevoset”, sanoi muuan. ”Ne kuuluivat ennen meidän kylänvanhimmallemme.”

He hakivat kylänvanhimman, joka oitis syytti räätäliä varkaudesta. Räätäli ajatteli juuri mielessään: ”Voi, kunpa se mies, joka minulle hevoset antoi, olisi nyt täällä”, kun mies äkkiä olikin siinä, seisoj ihan hänen vieressään.

”Niinkö”, leši sanoi kylänvanhimmalle (sillä leši hän se oli), ”sinä siis tunnet hevosesi, mutta etkö tunnekaan tytärtäsi? Minä ryöstin hänet kehdestä kaksikymmentä vuotta sitten ja hän on ollut minun luonani siitä pitäen. Tämä mies on sinun oma vävysi.”

Kylänvanhin, joka oli rikas kauppias, vei nuorenparin takaisin taloonsa pitämään hääjuhlaa, ja hän palkitsi räätälin runsaasti rahalla

